

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocijalno glasilo.

Štev. 51.

V Ljubljani, v soboto 14. decembra 1901.

Letnik VI.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrt leta 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista“. — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani, Stari trg štev. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

Napadi na dr. Šusteršiča.

Zadnji teden skoro nič drugega ni bilo brati po liberalnih listih, kakor napade na dr. Šusteršiča. To mora končno tudi najzabitejšemu liberalcu postati preneumno. Ker liberalni prvaki vsi vkup nimajo Šusteršičevih zmožnostij, hoče liberalno časpisje to pokriti s psovki na dr. Šusteršiča.

Uprav gnjusen je pa zadnji načrt liberalcev proti dr. Šusteršiču. Ker je dr. Šusteršič govoril v državnem zboru za vseučilišče na način, ki je vzbudil pozornost pri vseh resnih politikih, prišel je „Narod“ in ponatisnil psovke Vsenemca Steina na dr. Šusteršiča, s katerimi je hotel motiti dr. Šusteršiča, a so Steina slovanski poslanci odpodili. A to ni bilo dovolj. Liberalni jezi, da je dr. Šusteršič dosegel v drž. zboru velik uspeh, še ni bilo zadoščeno. Liberalci so dobili par svojih mladičev dijakov, ki so že od nekdanj nasprotni naši stranki in ti mladiči so skovali na dr. Šusteršiča neko poslanico polno psovok, katero je potem „Narod“ prinesel, češ, da je to sodba slovenske akademične mladine.

Ta liberalni način boja seve svojega namena ni dosegel. Vse se je smejalo blamiranim mladičem, ki bi se morda bolj razumeli na vozarenje „bark“, nego pa na „vodstvo narodnega čolnička“, smejalo se je pa tudi „Narodu“, ki je še vedno tako neumen, da misli, da bo sodba iz liberalnih maloštevilnih krogov za nas merodajna.

Da smo to zapisali, dalo nam je povod naslednje: Na manifestacijskem shodu za slovensko vseučilišče v Ljubljani je občinstvo burno ploskalo g. dr. Vinko Gregoriču, ki je izjavljal, da je naša dolžnost izbacniti iz narodnih vrst vsakega, ki bi rušil složnost v važnem vprašanju vseučilišča v Ljubljani. In nekaj dni pozneje — bil je „Slovenski Narod“ s svojo kliko, ki je prvi rušil složnost. Tako je vedno! „Slovenskega Naroda“ žalostna zasluga je, da je razbil spravo kranjskih Slovencev in tudi sedaj ni utrpelo znanih ljudij, da ne bi posegli s svojimi zdražbami v složno akcijo Slovencev. Na pomoč so jim morale priti celo psovke Vsenemcev.

Dr. Šusteršič sam jim ni dal povoda, da so se zaleteli vanj. Dr. Šusteršič je govoril v državnem zboru, ker zanj ne more biti merodajno, kaj Vsenemci, moralisti à la Wolf, o njem mislijo, govoril je opremljen z zaupanjem svojega ljudstva, kot načelnik največje slovanske stranke na jugu in ker je ta stranka odločno zahtevala, naj govori njen načelnik. Ogromna večina jugoslovanskih poslancev je temu pritrčila, zato je tisti, ki radi tega hujska, rušilec narodne sloge in vreden, da se izpolni nad njim tisto, kar je manifestacijski shod za vseučilišče v Ljubljani določil za takega človeka. Kar določi pri složni akciji večina, to naj velja.

Sramota za tistega, ki ob taki važni priliki ne more zatajiti svoje liberalne strasti. Tudi če liberalci razpočijo, dejstvo ostane, da je ravno dr. Šusteršič bil v prvi vrsti poklican prvi govoriti k vseučiliškemu vprašanju, kajti on ni samo zastopnik pete skupine na Kranjskem, ampak je zaupnik tudi ogromne večine katoliškega naroda na Goriškem, Štajarskem in Koroškem, kar je narod pokazal s tem, da ga je

soglasno izbral predsednikom II. slovenskega katoliškega shoda. To dejstvo prav nič ne spremeni bevskanje par liberalnih mladičev, ki so še za ušesi mokri. Ako bi ti ljudje prišli s svojimi psovki na dr. Šusteršiča mej ljudstvo, dobil bi jih bržkone vsakdo izmej njih — petindvajset.

Napadi na dr. Šusteršiča se tekoči teden širijo po liberalnem časopisju na najrazličnejše načine. Najbolj neumna trditev je bila pisarjenje, da je dr. Šusteršič radi tega, ker je on govoril, zaigral v državnem zboru vseučilišče. Tej trditvi morejo verjeti le najbolj neumni liberalni tepci. Poljakov bi nihče ne pridobil v tem položaju za naše vseučilišče, Nemcev pa bi ne pridobil za to niti njihov dobri znanec dr. Tavčar. Dr. Šusteršič ima slej kot prej popolno naše zaupanje in to zaupanje se je še bolj utrdilo, čim bolj ga napadajo — liberalci. Kaj sodijo o dr. Šusteršiču Vsenemci in liberalci nam je vse eno. Mi dr. Šusteršiča poznamo kot poštenega moža, na katerega se le radi tega zlija vsa liberalna jeza, ker pošteno misli z našim ljudstvom in ker pošteno, z občudovanja vredno neumnostjo za ljudstvo dela. Mi imamo, oprti na izide volitev zavest, da nastopamo v imenu ljudstva, nasprotniki pa se kregajo in nas psujejo le v imenu liberalne onemoglosti, zato: „Pustimo jih naj lajajo, to kaže, da mi jahamo!“

Preuredba obrtnega zakona.

(Govoril na shodu kranjskih obrtnikov dne 8. decembra v Ljubljani g. Ivan Kregar.)

Častiti zbor! Razburjenje, katero vlada med avstrijskimi obrtniki, provzročila je nova obrtna predloga, katero bo vlada predložila poslaniški zbornici. Vršijo se shodi in sestanki v naši tostranski drž. polovici, a povsodi uvidijo obrtniki, da je predloga slaba in da ne ustreza zahtevam obrtnikov.

Ministerski predsednik dr. Körber je govoril dne 29. oktobra t. l. v državnem zboru in navedel svoto 129 milijonov kron, ketere je vlada v letošnjemu in bo v prihodnjemu letu izdala za industrijo in obrt. Lepa je svota 129 milijonov kron, vendar vprašanje je, koliko od te velikanske svote je odpadlo na obrt. Mej drugim je navedel g. ministerski predsednik koliko so posamezna ministerstva izdala za razna nova poslopja, municijo, orožje, naročilo se je dalje 116 lokomotiv in tenderjev, 80 voz za prevažanje oseb in 1300 tovornih voz. Iz navedenega se razvidi, da obrtniki te velikanske svote niso bili prav nič deležni, ker vse te stvari se izdelujejo v državnih obratnih podjetjih, ali pa v velikih industrijskih delavnicah. Ako kak zastopnik vlade govori o industriji, vsikdar povdarja in zraven pristavi obrt, meče se zmirom industrijo in obrt v en koš, akoravno je med eno in drugo velikanski razloček!

Industrija živa pri vseh avstrijskih vladah milost, samo napram malemu obrtu je vsaka vlada mačeha. Ne zadostuje samo, ako vlada da kaki posamezni stroki nekoliko dela, marveč vlada mora dati pravice malemu obrtu v organizatoričnem smislu. Avstrijski obrtniki že desetletja pričakujejo pomoči od vlade, a vsikdar, kadarkoli pride vlada s kako

novi preosnovi obrtnega reda, vselej so obrtniki razočarani, ker se pri novi predlogi čisto nič ni oziralo na manjše, marveč na višje, kratko rečeno, podpira se samo kapital.

Težko je v hipu popraviti, kar se je zakrivilo z obrtno svobodo, vendar šlo bi, ako bi ne manjkalo dobre volje. Dne 20. decembra 1859 stopil je v veljavo obrtni zakon in z njim obrtna svoboda. V osemdesetih letih pričelo se je živahno gibanje mej obrtniki, zahtevali so osobito, da se spremeni obrtni red in upelje skušnja sposobnosti. Uspeh tega gibanja bil je zakon z dne 15. marca 1883. Upeljale so se obrtne zadruge brez moči in brez pravic kot podružnice obrtnih komisarijev in vlade, in pa zakon z dne 17. junija 1883 in 8. marca 1885, ko so se upeljali obrtni inštruktorji.

S tem obrtnikom ni bilo prav nič pomagano. Da bi vlada in merodajni krogi se natančno poučili o zahtevah obrtnikov, sklenilo se je v državnem zboru dne 14. marca 1893 poklicati iz vse države obrtnike v posvetovanje, češ, naj sami govorijo o svojih potrebah. Poleg obrtnikov se je pa tudi pozvalo nekaj tvorničarjev in pa obrtnih delavcev. Vseh skupaj je bilo zaslišanih 365 mož, od dne 6. junija do 9. avgusta 1893. Pri tej enketi očitati so vsi odposlanci malih obrtnikov skoraj enoglasno sveje zahteve. Tvorničarji so seveda bili nasprotni, zagovarjali so svoje liberalno kapitalistično stališče, in delavci, kolikor jih je bilo socijalnodemokratskega prepričanja, soglašali so s tvorničarji, češ, mala obrt mora tako kot tako propasti. Koliko vprašanj in interpelacij se je od istega časa stavilo v državni zbornici. Koliko shodov in sestankov se je vršilo po naših kronovinah! Leta 1895. pred preložitvijo državnega zbora dospela je zopet obrtna predloga v državni zbor, odkazala se je obrtnemu odseku in je bila od poročevalca leta 1896 izdelana, seveda tako, da se niso zahteve obrtnikov popolnoma upoštevale. V tej obliki počivala je predloga v obrtnem odseku in kratko pred razpustom državnega zbora dne 22. januarja 1897. sta se državnemu zboru v naglici predložili dve glavni točki, uravnavanje obrtnih zadrug in povzdiga strokovne izobrazbe. Obe zbornici sta odobrili to predlogo in dne 23. svečana 1897. dobil je zakon najvišje potrjenje. To je bilo od vsega, kar se je obetal od leta 1891. Ministri kakor poslanci zatrjevali so, da je potreba reformirati obrtni zakon, da isti popolnoma ne propade. Koliko pa je obrtnikom koristila prememba, to Vam je tako znano. Vsi zakoni, kateri so se sklenili leta 1883., 1885., 1895. in 1897., nanašajo se na obrtni red z dne 20. decembra 1859. in sicer tako, da spreminjajo posamezne paragrafe.

Umevno je pač da pri tolikih spremembah duh zakona ni mogel ostati enoten. Obrtni zakon z dne 20. decembra 1859. temelji na drugih nazorih kot zakon z dne 15. marca 1883 in ostali dodatki temelje zopet na drugih, ker obrtno gibanje se je razvijalo naprestano in naši obrtni zakoni niso dajali temu gibanju smeri, marveč so nastali pred uplivom tega gibanja.

Velika potreba je toraj, da dobi obrtni stan enoten zakon, enoten obrtni red, namesto sedanjega iz raznih med seboj različnih koščkov sestavljenega zakona. Tudi bi to bilo za obrtno gospodstvo priličnejše, ker

tak enoten obrtni zakon bi bil jasen in bi se ne dal na različne načine razlagati.

Kakor znano, namerava se našemu obrtnemu redu dodati zopet nov zakon, s katerim bi se spremenile nekatere posamezne določbe obrtnega reda in ako ga državni zbor odobri in postane zakon ta načrt predloge, potem je za dolgo vrsto let izključena vsaka misel, da bi se dosegel nov enoten obrtni red. Novo preosnovno obrtnega reda razposlala je vlada trgovskim in obrtnim zbornicam, te pa raznim zadrugam v pregled in poročanje, da tako vlada izve mnenje obrtnikov. Po mojem mnenju bi tega ne bilo treba. Na obrtni enketi leta 1893. so odposlanci malih obrtnikov jasno in odločno navedli svoje upravičene zahteve in danes zahtevamo ravno isto, kakor leta 1893., toraj vlada ne bo nič novega zvedela.

Prva glavna točka, katero zahtevamo obrtniki je skušnja sposobnosti. V novi predlogi se na to zahtevo ne ozira popolnoma. Veliko je v predlogi nesmiselnega, tako na primer za ljudi, kateri so služili pri vojaki in so ondi rokodelsko delo izvrševali, naj bi že to veljalo kot skušnja sposobnosti. Nezapopadljivo je, da bi pri mladih pomočnikih delavci, kateri so delali po raznih državnih in samostojnih obratnih delavnicah in pri parobrodskih podjetjih, za delo v teh podjetjih veljalo kot skušnja sposobnosti. Z vso odločnostjo moramo zavračati, da bi se deželna politična gosposka ne ozirala pri oddaji obrtnega lista na učna spričevala ali spričevala katere pomočnik sprejme, ko izstopi iz dela, ker s tem se skušnja sposobnosti popolnoma prezre.

Pri obrtih, katere ženske izvršujejo n. pr. šivilje, se bi moralo paziti na strogo skušnja sposobnosti, in ne prepustiti obrtni gosposki, da ta določi, kako naj dotična prestane to skušnja.

Nova obrtna predloga tudi določa, da je dovolj pri kupčijskih družbah, ako en sam član te družbe prestane skušnja sposobnosti. Obrtniki zahtevajo, da morajo vsi člani prestati skušnja in to je edino pravo.

Pri § 38. pravi predloga, da se bo konfekcija s posebnim zakonom uredila, kar je drugega škodljivega so obrtniki črtali.

§ 39. določa, da sme vsak v isti občini, kjer izvršuje svojo obrt, osnovati več filijalk. Zadruga so odgovorile, da sme imeti vsak samo eno filijalko. Dokaz, kako pogubna je ta določba je „Mödlinska tovarna za čevlje“, ki ima po vseh večjih mestih svoje prodajalne in dunajskim čevljarjem preti ravno sedaj se hujska konkurenca od strani Američanov, kateri hočejo ustanoviti na Dunaju več filijalk.

§ 110. določa, da morajo deželne oblasti takoj, ko stopi ta zakon v veljavo, vsa združna pravila preurediti, (prikrojiti novemu zakonu) ne da bi vprašala ali čakala na kak sklep dotične zadruga. S tem se je vzela vsaka prostost zadrugam. Zadruga so sklenile, da morajo dež. oblasti toliko poprej poskrbeti predno stopi zakon v veljavo, da zadruga same pravila preuredi.

§ 115 a in naprej do 116. določa, da smejo obrtniki snovati svoje mojsterske blagajne. Ljubljanske zadruga so sklenile, da naj se vse to črta, ustavi pa preskrbovanje za starost in onemoglost, druge zadruga so pustile, kakor vlada predlaga. Gospodje obrtniki, jaz sem za to, da se snujejo obligatorične mojsterske blagajne! Skušnjo imam, kaka revščina vlada pri nekaterih malih obrtnikih ob času bolezni. Premožnejši katerim ni na podpori, naj jo prepuste revnejšim. Le izjavimo se za obligatorične mojsterske blagajne!

Po novi predlogi se tudi pot rekurza omejuje. Jasno je vendar, da se mora podeliti obrtnim zadrugam širšo pravico pritožb, kot jim jo daje načrt § 116a. in 116b., katera zadrugam v važnih slučajih odrekata pritožbo, ako sta dve instanci odločili enako.

Kam naj se stekajo denarne globe, katere morajo obrtniki plačati pri raznih prestopkih obrtnega reda? Novi načrt določa, da pomočnik ali pa okrajnim bolniškim blagajnam. Mojstri naj zahtevajo, da se ti denarji uporabljajo v podporo onemoglih ali obubožanih mojstrov, deloma pa v prid učencev.

To bi bil kratek pregled nove predloge. Kakor sem že poprej omenil ni se nova predloga ozirala na zahteve obrtnikov, tako n. pr. zahtevamo tudi za tovarnarje, da mora vsak prestati skušnja sposobnosti, ravno tako mali trgovci in krčmarji. O zakotnem delu nova predloga popolnoma molči, kakor tudi o nedeljskem počitku.

Nedeljski počitek je potreben za vsacega. Ako dela človek cel teden, posebno mali obrtnik, ki nima na razpolago pomočnikov, in mora potegniti pozno v noč, prileže se mu nedeljski počitek. Vlada bi morala sama na to gledati in s posebnim zakonom upeljati nedeljski počitek, najprej naj bi pa sama pri finančnih in drugih uradih upeljala nedeljski počitek. Tukajšnje trgovsko in obrtno zbornico je tudi pozvala pred kratkim vlada, naj se izjavi, o nedeljskem počitku za trgovske pomočnike v principu. Jaz ne razumem, kako da so bili gospodje v trgovski in obrtni zbornici tako oskosrčni, da niti v principu ne privoščijo trgovskim pomočnikom nedeljskega počitka.

Na Dunaju so letos zborovali na strankarskemu shodu socijalni demokratje. Med drugim razmotrivali so tudi o novi obrtni predlogi. Poročevalec je bil poslanec Eldersch. Kritikoval je predlogo, izrekel se je proti skušnji sposobnosti, odločno pa je bil proti § 114a, kateri daje zadrugam pravico, da smejo v okviru postave določati dnevni delavni čas, presledke časa in odpoved dela. Poslanec Eldersch je povdarjal, da se s tem daje zadrugam enostransko pravico in tega ne smejo trpeti organizirani delavci, obrtna novela škoduje interesom delavstva in treba je najhujšega odpora. Organizacijam je priporočljivo, da se postavijo proti novi obrtni predlogi in naloga socijalno demokratičnih poslancev bode, ako vlada zahtevam delavcem ne ugodí, da z vsemi sredstvi zaprečijo obrtno predlogo. To je govoril socijalno demokratični poslanec Edersch. Sodbo o tem si lahko napravite sami.

Ko je vlada razposlala novo obrtno predlogo, so se v prvi vrsti dunajski obrtniki njim načelu II. zaveza obrtnih zadrug jeli gibati. Preštudirali so natančno predlogo. Kar je bilo dobrega v predlogi so pustili, kar je bilo slabega so črtali. Dali so natisniti na eno polovico strani, kar vlada predlaga, a takoj na drugo polovico strani, kako si obrtniki mislijo obrtno predlogo. Naše zadruga in zadruga v Gradcu so precej podobno sklenile, vendar ne tako natančno, kakor dunajske, treba pa je tudi, da skupno postopamo. Zato predlagam sledečo resolucijo:

I. Obrtniki vojvodinje Kranjske, zbrani na javnem shodu dne 8. decembra 1901 v Ljubljani, pozivljajo vlado, da premeni in dopolni obrtno predlogo po sklepih in nasvetih VI. obrtnega sestanka in druge zveze obrtnih zadrug na Dunaju.

Druga resolucija se glasi:

II. Obrtniki vojvodinje Kranjske, zbrani na javnem shodu dne 8. decembra 1901 v Ljubljani strinjajo se popolnoma v cellem obsegu z nasveti, katere je stavila druga zveza obrtnih zadrug na Dunaju k premembni in dopolnitvi obrtnega reda.

Kakor sem poprej omenil, treba je, da skupno nastopimo. S to resolucijo pozivljamo vlado, naj novo obrtno predlogo preosnuje na podlagi sklepov VI. velikega obrtnega sestanka na Dunaju, kateri se je vršil leta 1899. in po predlogu II. zaveze obrtnih zadrug na Dunaju.

Prosim naj se resoluciji enoglasno sprejmete! (Govornikova izvajanja so obrtniki živahno odobrvali in soglasno sprejeli predloženi resoluciji).

Vodovodno vprašanje v Kranju.

Iz Kranja.

Da ne bode nepotrebnega, praznega medsebojnega očitjanja, bodi nam dovoljeno, tukaj na kratko ponoviti vzroke, iz katerih se je za-

čelo iznova pisati o tem predmetu. Glavni vzrok je: nujna potreba vodovoda za naše mesto, katero ravno sedaj v zimskem času najhujše občutimo (kako to vsi meščani predobro vemo!). Drugi vzrok je prepričanje, da na ta način, kakor se sedaj pri nas dela za vodovod, ga še v do- glednem času ne dobimo, ali pa sploh nikdar. Tretji vzrok pa je ta, da se na drug način da v primeroma kratkem času in ne s prevelikimi stroški izvesti vodovod samo za Kranj.

O prvem razlogu nam ni treba natančneje razpravljati. Da pa bode someščanom opravičenost našega drugega vzroka jasna, v ta namen si oglejmo natančneje „reelno podlago“, na kateri sloni načrt kokrškega vodovoda. Glavni del te reelne podlage mora gotovo biti voda in pa svet, kjer se ima voda zajeti. Kolikor je nam znano, so si gospodje osigurali pač svet okoli „Čemšenikarjevega studenca“, vode pa še do današnjega dne ne. Da je neobhodno potrebno, si vodo še posebej osigurati ali takorekoč kupiti, o tem nas poučijo slični slučaji nedavne preteklosti in sedanjosti. Ko so n. pr. mislili graditi dunajski vodovod, so morali najprej pokupiti z velikanskimi stroški vsa podjetja na vodi, v katero so se izlivali zajeti studenci. Podobno je bilo s tržaškim in novomeškim vodovodom. — In isto bi bilo tudi pri kokrškem vodovodu potrebno.

Toda gospodje, kojim se je skrb za ta vodovodni načrt poverila, v tem oziru do sedaj še niso ničesar dosegli. Z mlinarji in sploh s podjetniki na Kokri, kateri dovaja Čemšenikarjev studenec svojo vodo, se še do danes niso pobotali. In podjetja na Kokri so se ravno v zadnjem času še za dve dragoceni podjetji pomnožila: Pintar in Kreuzberger; in če sploh kdo, potem gotovo Kreuzberger rabi vso Kokrino vodo. Najtežavnišega vprašanja se toraj gospodje do sedaj še lotili niso, namreč vprašanja, kako odškodovati podjetnike na Kokri in si na ta način osigurati vodo za vodovod. To vprašanje ne izgubi nič na svoji važnosti, naj si potem gradi vodovod Kranj z občinami, ali pa dežela, ali celo država. Postavno zajamčenih pravic podjetnikom na Kokri ne more vzeti nikdo. — Dokler pa ni za vodovod potrebna voda osigurana, tako dolgo o reelni podlagi kakega vodovoda sploh govora ni: in tako pade vsa reelna podlaga kokrškega vodovoda v nič in z njo ves ta projekt.

Na kateri projekt pa se toraj mi zanašamo, katerega imamo za izvedljivoga in za naše mesto pri obstoječih razmerah za najboljšega?

To je načrt, kateri stoji v bistvu na načrtih, vloženi po T. Pavšlarju l. 1896., a se od istih razlikuje v tem, da se vodnjak ima postaviti kam izven mesta, n. pr. pri Struževem, — z ozirom na prvotne načrte sprememba, katere potrebo že T. Pavšlar sam priznava v svojih l. 1898. izdanih „Pojasnilih“, str. 13. — Recimo, da bi se še tudi reservoir imel postaviti kam dalje ven od mesta, kakor je to v prvotnih Pavšlarjevih načrtih nameravano, tako da bi to res bil v podrobnostih deloma nov projekt; ali v bistvu, v jedru je isti s prvim, namreč v tem, katera voda se ima dobiti in na kakšen način črpati. In o približno tako izpremenjenih načrtih se je zadnji čas vedno pisalo, a ne o prvotnih; vsled tega je tudi vsa tozadevna polemika v zadnjem „Gorenjcu“ brez vsega pomena in nam na njo ni treba odgovarjati, (dasi je oni ponatisek iz „izvida in tehničnega mnenja izvedencev o Pavšlarjevem načrtu“ tako nesrečno izbran, da ostro kritiko naravnost izziva.)

Someščanom v pojasnilo pa še enkrat hočemo tukaj navesti, kako si toraj mi približno mislimo ta vodovodni načrt. **Reelna podlaga njegova je:** voda in moč za nje črpanje. Voda se nahaja brez dvoma v gotovi globočini pod Gorenjsko ravnico; dokaza za to sta mej drugim vodnjaka pri Majdičevem in pri Pavšlarjevem mlinu. — Da se o tem vsi neopovržno prepričamo, zato bi bilo treba na mestu, kjer bi imeli stati vodovodni vodnjak, izkopati vodnjak za poskušnjo, to bi sicer nekaj stalo, a v primeri z drugimi „vodovodnimi“ stroški gotovo malo. — Moč za dviganje ali črpanje te vode pa je mestu našemu po skrbnosti naših starejših meščanov osigurana pri mestni čepalnici pri Majdičevem

mlinu, oziroma je na tem mlinu vknjižena. (Besedilo te vknjižbe v slovenskem prevodu glej v Pavšlarjevih „Pojasnilih“ na koncu.) Ta vodna moč se naj racionalno izrabi, in bode je dovolj za črpanje vode ter še je bode precej ostajalo za napravo mestne elektrarne.

To je v bistvu ista reelna podlaga, kakor jo imajo po T. Pavšlarju vloženi načrti; samo da bi se imel vodnjak in tudi reservoir pomakniti nekoliko više, bolj proti severu. — Natančni projekt na tej podlagi pa najlože dajo izdelati oni gospodje, ki so dobili v vodovodnem vprašanji od mesta neomejen kredit! — Le nekoliko dobre volje, in ni nemogoče, da za leto dni ne bode treba našim služkinjam po celo uro na mrazu čakati na škaf vode.

Izvirni dopisi.

Iz Idrije, 9. dec. Že v treh številkah se „Jednakopravnost“ prav po nepotrebnem spodtaka nad g. Trevnom in njegovo gospo. Čakali smo vedno, da bode g. Treven, ki je svoje dni prav mnogo pisal v slovenske liste, sam odgovarjal na nesramne napade „Jednakopravnosti“; toda, ker še do danes tega on sam ni storil, zdi se mi umestno, da vsaj nekoliko pojasnim umazano pisarenje lista, ki je „Jednakopravnost“. Odgovarjam pa ne radi poštenih Idrijčanov, ker ti dobro vedó, koliko je resnice na teh podlih noticah, odgovarjam edino le radi tega, da tudi ljudstvo izven Idrije izvé, kako lažnjiva in skrajno hudobna je naša „Jednakopravnost“, iz katere se nič drugega ne zrcali kot pravo peklenko sovraštvo do vsega, kar ne trobi v pogubni liberalni rog. Ne bodem na vse napade podrobno odgovarjal, ker to se mi zdi popolnoma nepotrebno, ker vsak, kdor pozna g. Trevna in njegovo gospo, vé, da je njuno srce preblago, kakor da bi moglo zapustiti svojega sina tako zapuščenega, kakor to slika liberalni listič „Jednakopravnost“. Znan mi je izrek: „De mortuis nil, nisi bene“, vendar si ne morem kaj, da tudi Miroslav, radi katerega se vzdiguje ves ta nepotrebnih prah vzdiguje po „Jednakopravnosti“, ni bil popolnoma brez napak in da si je svoje žalostno stanje popolnoma sam s svojim nerednim življenjem zakrivil. Idrijčanje, ki smo poznali Miroslava in ki poznamo vso rodbino g. Trevna, se le čudimo, kako si upa liberalen dopisun popolnoma družinske razmere vlačiti v javnost, ker bi se lahko bal, da bi se prav tako od naše strani začele objavljati družinske razmere o cenjenih liberalnih rodbinah. Najbolj čudno pa je še to, da se v te zadeve mešajo ljudje, katerim vsa stvar niti najmanj znana ni, in se sklicujejo le na „poznavalca razmer“, ki jih pa ali v resnici ne pozna, ali je pa toliko zloben, da jih noče poznati in nalašč črni družino, do katere bi moral imeti nekoliko več spoštovanja. Očita se g. Trevenu, da za svojega sina ne mara in da je njegovemu žalostnemu stanju „še bolj kriva gospa“. „Poznavalec razmer“ bi pač lahko vedel, koliko je že g. Treven storil za svojega zgubljenega sina, da bi ga spravil na pravo pot; toda vse prizadevanje njegovo in njegove gospe je bilo brezuspešno. Mi bi pač lahko tu našli napake sinove, ako bi hoteli, in bi jasno dokazali, da bi tak sin najbolj liberalnega očeta pripravil v nevoljo, da bi svojega nehvaležnega sina zapodil od hiše. Gospod Treven pa tega ni storil, temveč potrpetel je ž njim, prikrival njegove nerodnosti in ga skušal spraviti na pravo pot. Tudi gospa Trevnova, dasi ne njegova prava mati, je skrbela vedno s pravo materinsko ljubeznijo zanj, zlasti pa ob vedno ponavljajočih se boleznih njenega ljubljene Miroslava. S koliko ljubeznijo se je vedno skrbelo za-nj ob njegovih mnogih boleznih, bi pač najlože povedal sam Miroslav, dokazali bi pa to lahko tudi bivši in sedanji tukajšnji zdravniki, ki so ga mesece in mesece zdravili. Če se pa sedaj g. Treven ni takoj ponižno približal sinovi bolniški postelji, bode pač vsakemu razsodnemu človeku popolnoma umevno, ako omenimo, da je Miroslav zapustil proustvoljno, očetu in materi kljubovalno, domačo hišo. Vsakdo mi bode moral pritrditi, da je v prvi vrsti sinova dolžnost, da se uklone svojem očetu, a ne pa ravno nasprotno. In, ko

je sin spoznal in obžaloval svojo napako, ni si g. Trevnova rodbina niti najmanj pomišljala, kaj ji je storiti, temveč vsi so hoteli k bolniški postelji dragega jim sina oziroma brata ter mu lajšali njegove zadnje ure. Tudi Miroslav bi bil imel dovolj prostora v domači hiši, ako bi bil le hotel, a ker je bil skrajno lahkomišljen, kar je pozneje tudi sam bridko obžaloval, zato je bil popolnoma sam kriv, da je moral umreti v tujem kraju, toda nikakor ne „zapuščen od rodni mu starišev“, kakor lažnjivo trdi „Jednakopravnost“. Da piše imenovani listič mnogo o tem, kolikokrat pristopa g. Treven in in njegova gospa k obhajilni mizi, moram pa še posebej prav odločno obsoditi, ker hočejo tu soditi ljudje, ki niti ob nedeljah ne pridejo k maši, kaj, da bi še sprejemali sv. zakramente. K sklepu pa še jedno vprašanje: Ali bi bila gospoda okoli „Jednakopravnosti“ zadovoljna, ako bi g. Treven ob smrti svojega sina ne pustil zvoniti? Mislim, da ne! Sedaj ste se spravili nad g. Trevna in ga hočete pred ljudstvom ponižati, prihodnjič se bode lotili zopet koga drugega; toda bodite uverjeni, da s svojim grdim pisarjenjem ne bode spodbudili tal našim vrlim in zaslužnim možem, osobito pa ne takim, ki imajo toliko zaslug za Idrijo, kakor jih ima ravno g. Treven. S svojim pisarjenjem obsojate le sebe!

Iz Idrije. Uredništvu „Slovenskega Lista“ v Ljubljani. Z ozirom na dopis iz Idrije v „Slovenskem Listu“ z dne 30. novembra 1901 št. 49 zahtevam, da vsprejmete po zakonu sledeči popravek: „Ni res, da sem za prodajanje knjig šele sedaj dobil koncesijo, marveč imam za to že koncesijo z dne 21. avgusta 1885, št. 10.876. Zatorej ni nobenega povoda za moje kaznovanje. Istotako ni res, da sem pri prodajanji knjig že spravil velike dobičke.“ V Idriji, dne 7. grudnia 1901. Val. Lapajne, trgovec. — Opomba uredništva. Nas veseli, da je ta koncesija prišla sedaj v javnost.

Politični pregled.

Položaj. V državnem zboru se rešuje predlogo za stanovske kmečke zadruge. Poročevalec je naš poslanec g. Povše. Mnogo se zadnji čas govori, da se premeni ustava in volivna pravica, ker višji krogi nimajo nobenega upanja, da bi sedanji državni zbor kaj vstrajno delal. Državni poslanci bodo šli 19. t. m. na božične počitnice. Prva seja drž. zbora po novem letu bode 14. januarja.

„Ljudski“ prijatelji. Kakor je znano čitateljem „Slov. Lista“ so se spravili Vsenemci, liberalci vseh vrst in socijalni demokratje v državnem zboru nad katoliške redove. V dolgih govorih so sramotili sv. cerkev, duhovnike in redovnike. Tudi dr. Tavčar jim je pomagal. In pomislite, koliko časa so zapravili s to nepotrebno razpravo! Ljudstvo pa je moralo plačati 60.000 gld. Toliko so veljale one seje. Tako znajo liberalci delovati v korist ljudstva!

Naredbe proti dvoboju so dobili zadnje dni častniki v Avstriji in Nemčiji. Tako je prav. Proč z barbarskim dvobojem! Proti dvoboju se je v Avstriji izdal oklic, katerega je podpisal tudi kranjski deželni predsednik baron Hein.

Deželnozborske volitve. Pri deželnozborskih volitvah v Istri so Slovani si ohranili vse dosedanje mandate. V Dalmaciji je liberalno pobarvana narodna stranka zgubila 4 mandate, dočim so pravaši pridobili nekaj mandatov. Na Tirolskem je ostala neomajana večina krščansko mislečih poslancev. Tudi tirolska mesta po ogromni večini volijo krščansko misleče poslance, zato se pa dežela razvija in blagostanje narašča.

Načrt laškega lista o — razdelitvi Avstrije. V Veroni na Laškem izhaja nek časopis „Arena“. Ta časopis ima čudno poročilo, da obstoji med Nemčijo in Italijo skrivni dogovor, kako se razdeli Avstrija. Vse je že pripravljeno, samo pričakuje se še — privoljenja ruskega carja. Po tem dogovoru bi razdelili Avstrijo tako-le: Nemčija dobi Češko, Doljno in Gornjo Avstrijo, Solnograško in Severno Tirolsko, Štajersko in Kranjsko. Italija dobi Trst, Trident, Istro, vso Dalmacijo do Kotora in južne Tirole;

Rusiji bi dali (namreč Nemčija in Italija) Galicijo in Bukovino, Črnogora pa bi dobila Kotorški zaliv, Krivošije in Hercegovino. Srbija dobi del Hrvatske, Slavonijo in Bosno, vse druge zemlje, ki od te razdelitve ostanejo, pa se združijo v jedno pod imenom „neodvisno mažarsko kraljestvo“. Avstrijski Slovani bodo pač znali onemogočiti te laške in nemške želje!

Najnovejše o dr. Franku. Dr. Frank v Zagrebu, vodja „čiste“ stranke prava, toži g. Hinko Sirovatka ker je baje ta v tramvajskem vozu razžalil Frankovo židovsko prepričanje. Najnovejša vest o Franku se glasi, da je odstopil od vodstva čiste stranke prava. Hrvatje ne bodo žalovali za njim.

Vsenemci v pravi luči. Katoliški poslanec Haneis je vprašal predsednika državne zbornice, zakaj dopušča, da se svinjski napadi na katoliško cerkev in duhovnike sprejemajo v stenografski zapisnik. Vprašal je predsednika vsled zadnje interpelacije, v koji se napada nek član cesarske hiše. Med njegovim govorom je poslanec Stein kričal: „Ne branite (habsburške) dinastije; saj se zamore braniti z bajoneti in drugimi različnimi ljudmi.“ Pri vsaki priložnosti pokažejo Vsenemci, zlasti imenovani poslanec Stein, da so strastni nasprotniki naše vladarske hiše. To je oni Stein, ki je na sramoten način napadel poslanca dr. Šusteršiča, ko je govoril za vseučilišče. In „Slov. Narod“ je njegove psovke priobčil v brzojavu. Da je „inteligenca“ ta brzojav s slastjo povžila, je umevno.

Wolfa ne puste pasti. Wolf, ki je druge hotel učiti morale, in ki je proglašal katoličane za največje svinjarje, je vsled zvez z ženo svojega prijatelja postal ne samo „Proč od Rima“, ampak tudi „proč“ od — parlamenta. Vsem pametnim ljudem je bilo v hipu jasno, zakaj se je ta človek tako vnel za „Proč od Rima“. Človek, ki je združen s katoliško vero, se pač ne more tako neomejeno „prosto“ gibati, kakor se je hotel gibati Wolf. Brezverstva in svinjarije ni pri Rimu. In tega Wolfa njegovi vsenemški volivci ne puste pasti! V njegovem trutnovskem okraju so sklenili izjavo, „da ni povoda“, da bi Wolf več ne kandidiral, „ker je Wolfova čast vsled dvoboja postala neomadeževana“. Ob enem se je sklenilo poslati na Dunaj k Wolfu deputacijo, ki naj ga naprosi, naj zopet kandiduje. Liberalno slovensko časopisje seve nima časa napadati Wolfa, pač pa neprestano napada poštenega dr. Šusteršiča, ker se mu ne zdi vredno ozirati se na izreke takih vsenemških „moralistov“ in ker le z največjimi svojimi žrtvami se kloni zahtevam stranke in svojih volivcev, da zastopa pravično našo stvar v državnih zbornici. Ljudje, ki človeka, kakeršen je Wolf, ne puste pasti, tisti ljudje nimajo najmanjše pravice, da bi se utikali v razmere drugih. Volitev na izpraznjeno mesto drž. poslanca bode v Wolfovem volivnem okraju 15. januarja. Skoro gotovo bode izvoljen zopet Wolf.

Vsenemške želje razvija profesor dr. Ludvik Stein iz Berna v listu „Zukunft“. Po njegovih mislih se bodo zvezali Nemci, Angleži in Severni Amerikanci in tej vodilni zvezi pridružili se bodo Škandinavci, Nizozemci, flamični del Belgije, Nemci v Avstriji in v Švici. Nasproti tej germanski zvezi tvorijo romanski narodi preteklost in slovanski morebiti — prihodnost. Ko se ta hegemonija izvrši, se bode romanske narode germanizovalo in Slovane iz Evrope v Azijo spodilo! — Ne bo šlo tako hitro!

Liberalci so povsod enaki. V Budimpešti so zagnali liberalni časopisi velik vrišč zoper jezuite. Pisali so, da je neki (!) jezuit-katehet v neki (!) deklški šoli učil učenke, naj sovražijo protestante. Vse to pa je popolnoma zlagano. Provincijal jezuitski je poslal v liberalne liste popravek, da v celi Budimpešti ni nobene jezuita, ki bi poučeval v deških ali deklških šolah. Ni nam znano, če je tudi „Slov. Narod“, ki je vedno prvi, kadar treba udariti po duhovnikih, že prinesel to laž. Ako jo je prinesel, jo gotovo ne bo popravil, saj so v tem oziru naši liberalci veliko nesramnejši kot drugod.

V Belgiji je prestopil iz protestantske v katoliško cerkev eden najvplivnejših in najbo-

gatejših mož Jurij Montefiori Lewi. Pripadal je prej liberalni stranki, kot katoličan pa se jej je odpovedal in odločil tudi senatorsko čast.

Protest „nemške znanosti“ proti angleškemu barbarizmu so izdali nemški profesorji. Knjiga izšla je v Monakovem in se v nji z visokodonečimi frazami napadajo Angleži radi njih postopanja nasproti Burom. Želeti bi bilo, naj bi nemški profesorji najprej pred svojim pragom pometali, da bi ne bilo gnesenške afere, in naj bi delali za enakopravnost v Avstriji.

Na Laškem se razmere nekoliko boljšajo. Že od l. 1870. ni nikdo izmed duhovnikov prestopil praga v ministerstvo zunanjih zadev. Zadnji čas pa je več škofov obiskalo zunanjskega ministra, seveda z dovoljenjem Vatikana. Nedavno je imenoval kralj 30 novih senatorjev. Po vseh liberalnih listih se je imenovalo ime Nathana, velikega mojstra prostozidarjev. A kralj je prečrtal račun liberalcev in framasonski papež je propadel.

Vojna v južni Afriki. V zadnjem času so Buri večkrat resno napadli čete, ki varujejo železniško progo. Buri se pomikajo vedno bolj proti severu, ker jim je na jugu vsled gostih block-houses (male utrdbice) silno otežkočeno operiranje. Severno od železnice Delagoa Buri niso nadlegovani od Angležev in so preskrbljeni z vsem potrebnim. Dewet je s kakimi tisoč Buri južno od Heilbronna. Iz Johannesburga poročajo, da vlada med tamošnjim prebivalstvom največje vznemirjenje, ker je v obližji mesta burski poveljnik Delarey z več komandi. Iz Pariza poročajo, da je angleška vlada vsem tujim vladam razposlala okrožnico, v kateri zatrjuje, da konča južnoafričanska vojna najkasneje v maju prihodnjega leta. Seve so to le želje Angležev, katere bodo prečrtali Buri.

Domače novice.

Somišljeniki! Zahajajte v bodoče po novem letu le v gostilne, kjer imajo „Slov. List“. Posnemajte v tem oziru liberalce, ki povsod zahtevajo „Slov. Narod“. Če bo vsakdo storil svojo dolžnost, se bo število naših naročnikov kmalu podvojilo.

Važen shod v „Katoliškem Domu“. Jutri v nedeljo 15. decembra t. l. ob pol 10. dopoldne bo za volivce kat.-narod. in kršč.-socialne stranke v veliki dvorani tukajšnjega „Kat. Doma“ važen shod. Dnevni red: Poročilo državnega poslanca dr. Ivana Šusteršiča o političnem položaju in zadnjih političnih dogodkih. Bližajo se nam politične prekucije, zato bo ta shod velike važnosti in pojasnila drž. poslanca velezanimiva. Katoliško-narodni in krščansko-socialni volivci prihitite prav gotovo na ta shod! — Odbor. Dvorana bo zakurjena.

Umesten predlog. Slovenski liberalni listi trdijo, da se je že naprej vedelo, da bo predlog za vseučilišče propadel, da pa to nič ne škoduje, poglavitna stvar je, da se o tem govori in kaže želja ljudstva. Naše ljudstvo na Kranjskem ima pa še neko željo. Nemške zastopnike bi rado decimiralo v kranjskem deželni zboru s pomočjo novega volilnega reda. Po zgoraj omenjeni logiki liberalcev bi bilo prav umestno, da naši poslanci dotični predlog stavijo v deželni zboru. Uspeh bode istotak, kakor pri vseučiliškem vprašanju, izvršten in znamenit.

Zanimiv Silvestrov večer bode letos v dvorani tukajšnjega „Kat. Doma“.

Rodoljubje liberalne mladine. Tavčarjeva garda je gojila egoistično željo, da se dr. Šusteršič nikdar več ne bi rehabilitiral. Silno je liberalce peklo, ko je dobil dr. Šusteršič od slovenskega ljudstva, ki ga je volilo, popolno zaupanje. Vse svoje nade so stavili tedaj v pomoč Vsenemcev, češ, ti ga bodo raztrgali, kadar bo prvič govoril, in mu zamašili usta. Tudi ta želja se ni izpolnila; ataka Vsenemcev na Slovenca je imela klavern uspeh in je žela obsodbo vseh poštenih ljudi pri vseh narodih. Zato so pa prišli v ogenj liberalni slovenski vseučiliščniki. V posebni luči pokaže rodoljubje teh mladeničev to, da niso grajali dr. Tavčarja, ko je rekel, da ostane naš narod „verdummt“, pač pa dr. Šusteršiča, ko je

govoril za naroda čast. Pri njih tedaj ni narodnost na prvem mestu, ampak liberalnost. Ako bi bila njih vnema za vseučilišče odkritosrčna, nikdar bi se ne veselili Steinovih psov, zlasti ne v trenutku, ko se gre za narodno stvar.

Javno predavanje. Prihodnjo sredo bode točno ob 1/28. uri zvečer predaval v „Katoliškem domu“ č. g. Plečnik. K zanimivemu predavanju vabi odbor „Slov. kršč. soc. zveze“.

Liberalni načrt se izvršuje. Liberalni načrt, katerega smo nedavno priobčili, se potem liberalnega časopisja dosledno izvršuje, „Narod“ ne popravi niti najkričejših lažij, ampak jih — ponaavlja. Za njegovo „inteligenco“ tako ponavljanje zadošča, da verjame „Narodu“. Nedavno je „Narod“ prinesel grozovito liberalno laž, s katero je hotel nekega svinjarja iz Stoba podtakniti naši krščanski stranki. Dokazalo se je, da dotični svinjar nikdar k maši ni hodil, da je zabavljaj duhovnikom in da sploh nikdar z nami ni volil. In kaj pravi sedaj „Narod?“ To-le: „Naši klerikalci so veliki lažnjivci. Lagati znajo metodično in se pri tem ravna po posebnem sistemu, ki je v moralni teologiji sv. Alfonza Liguorija „znanstveno“ razvit. Mož iz Stoba je bil klerikalec, kakor so sploh vsi možje v Stobu. Mož je hodil vedno v cerkev in za procesijami, k spovedi in na božjo pot. Pri klerikalcih velja od nekdaj načelo, da vsacega svojega človeka v tistem hipu zataje, ko jim postane nadležen in vselej proglase dotičnega za liberalca ali socialnega demokrata. Ta skrunitelj je bil pristen klerikalec in se ga klerikalna stranka ne otrese, naj ga tudi trikrat na dan zataji.“ — To je pisano popolnoma po vzorcu liberalnega načrta. Vse zgorajšnje „Narodove“ trditve so iz trte izvite, izmišljene, popolnoma lažnjive. Z „Narodom“ in njegovo „inteligenco“ se o tem ne bomo pričekali, pač pa smo poslali „Narodove“ trditve v domžalsko okolico, da se ondi ljudje na svoje oči prepričajo, kako silovito podlo se „Narod“ laže. „Narodove“ laži bodo torej koristile le — nam.

Iz Kranja se nam poroča: Gospod Pavšlar ima prav, ker vedno v spomin kliče mestnim očetom, da so veliko prepočasni glede naprave vodovoda: Pomanjkanje vode je sedaj po zimi v Kranju nekaj silno mučnega. Po 10 do 12 postrežnic stoji navadno ob obeh vodnjakih, da po dolgem čakanju dobe vsaka svoj škaf vode, nagonjene z veliko težavo. Vse to gre na račun mestnega gospodarstva. Spali so gospodje ob veslu mnogo let. Za eno stvar so se pa vendar vzdramili, pa še preveč, klavnico bodo zidali, ki bo stala po proračunu 44 tisoč, v resnici pa 60 tisoč kron. Nič več ne bodo meščani pujskov klali po hišah, vsi pojdejo pod nož na klavnico. Kako visoke bodo takse na klavnici in koliko poskočijo naklade na davke, se menda še ni določilo.

C. kr. okrajni šolski sveti so prepovedali krajnim šolskim svetom v bodoče naročevati „Učiteljskega Tovariša“ in „Slov. Učitelja“, češ, da sta politična lista. Naročati se sme le „Potopnik“. Upamo, da bo ta list se vzdržal vsega, kar bi utegnilo kazati liberalno strankarstvo, katero je sem in tje rad pokazal.

Obrtni shod v Ljubljani. Preteklo nedeljo je bil časten dan za kranjske obrtnike. Od vseh strani so prihiteli v Ljubljano, da dajo duška želji po skupni obrtniški organizaciji. Na obrtnem shodu v „Mestnem Domu“ je bilo navzočih okoli 300 obrtnikov. Liberalnih državnih poslancev, ki so izvoljeni v mestih, ni bilo na shod, pač pa je prišel zastopat „Slovansko središče“ naš poslanec dr. Žitnik. Navzočen je bil tudi ljubljanski župan. V predsedstvo so bili izvoljeni predsednikom gospod Franchetti iz Ljubljane, podpredsednikom gospod Bizjak iz Ljubljane in g. Ape iz Novega Mesta, prvim zapisnikarjem g. Ivan Kregar iz Ljubljane in drugim gospod Habit iz Škofje Loke. O prvi točki dnevnega reda o vladni predlogi spremembe obrtnega reda je govoril prav spretno g. Ivan Kregar. Njegov govor prinašamo danes dobesedno, s čimur gotovo ustrezemo mnogim obrtnikom. Dotične resolucije so bile sprejete soglasno. Shod je po obširni debati sklenil, da se store odločni koraki za odpravo obrtnega dela po kaznilnicah in je sklenil po poročilu g.

Franchettija, da se ustanovi zveza obrtnih zadržg. Ta točka je prinesla tudi živahno razpravo, kako ustanoviti nov obrtni list. Končno se je z velikim navdušenjem sprejela resolucija za vseučilišče, katero so včeraj izročili gg. Kregar, Franchetti in Bizjak g. dež. predsedniku. Na shodu so se odločno oglašali obrtniki iz raznih krajev, posebno krepko sta zastopala potrebo samostojne obrtniške organizacije zastopnika novomeških obrtnikov gg. Malovič in Frančič. Jasno je, da bodo obrtniki zmogli velike zapreke, katere razni faktorji nastavljaajo obrtnemu stanu le v združeni obrtniški organizaciji. In da skoro tudi slovenski obrtnik v javnem življenju postane odločilni faktor, v to pomozi Bog!

Najprimernejše božično darilo za otroke. „Nedolžnim srcem“, tako je naslov mladinski knjižici s podobami, ki jo je priredil g. prof. A. Kržič. Dobiva se v „Katoliški bukvarni“ v Ljubljani po 1 K 20 h, lično vezana 1 K 45 h, po pošti 10 h več. Knjižica je zelo primerna za božična darila otrokom.

Poraz liberalcev na Goriškem. Strašno so se goriški liberalci bahali, da bodo pri deželnozborskih volitvah, ki so se ravnokar končale, pridobili vseh deset slovenskih mandatov. A delali so račun brez volivcev. Ogromna večina slovenskega ljudstva je pri deželnozborskih volitvah tudi spoznala liberalne spletke in izvolila je v kmečkih občinah 4 krščansko misleče može, v veleposestvu pa so zmagali tudi trije pošteti može, katere je priporočalo politično društvo „Sloga“. Prodrli sta v kmečkih občinah samo dva liberalca, eden pa v trgih. Tako je sedaj na Goriškem sedem slovenskih krščansko-mislečih poslancev in trije liberalci. Tudi na Goriškem se jasni. Te volitve so zopet pokazale, koliko je verjeti vpitju po liberalnih listih. Liberalci so na Goriškem nazadovali.

Liberalni učitelji so jo zopet enkrat prav pošteno skupili na Goriškem. „Učiteljski Tovariš“ je veselja poskakoval ter „farbal“ svoje bralce, češ sedaj so liberalci postavili za deželni zbor kandidatom učitelja v kraju, kjer mu je zmaga zagotovljena. Pri tem so se jezili nad kranjskimi liberalci, ki so jih speljali že dvakrat na led in sicer pri državnozborskih in nedavno pri deželnozborskih volitvah, kjer sta padla Jelenc in Šetina. Pa tudi goriški liberalci so pokazali, da imajo učitelje, ki gredo z njimi čez drn in strn le za štafažo; kajti pri deželnozborskih volitvah je sijajno propadel učitelj Vrtovec. — Prav radovedni smo, kdaj bodo gg. liberalni učitelji vendar uvideli, da jih liberalci „farbajo“ in da jim delajo le tlako. Tekom enega leta so jih že trikrat vjeli na limanice! Katol.-narodna stranka katero liberalni učitelji tako črtijo, je ponudila g. Jakliču siguren mandat in dotim je ona preskrbela predsedniku „Slovanske zveze“ prostor v deželni zbornici, prepustili so liberalci propadlim gg. kandidatom učiteljem prostore na galeriji.

Ustanovni shod „Obrambnega društva“ bode v ponedeljek ob 2. uri popoldne v „Katoliškem Domu“. O pravnem varstvu bode poročal g. dr. Evgen Lampe. Somišljeniki, prihitite v mnogobrojnem številu ustanovljat to prepotrebno društvo!

Kako ljubi liberalce delavca. Pred ožjo volitvijo dne 19. septembra v Idriji je baje pri zborovanju volivcev neki rudar — hišni posestnik razžaljivo besedo zaklical nasproti liberalcu Kogovšku. Kogovšek je res tudi tožil in sicer je izročil vso stvar — notarju. Tako bi delavec več plačal. In res, kazni in sodni stroški so znašali skupaj 11 K 91 h, notar pa je poslal ekspenzarja 18 K 64 h. Mesto z 10 kronami poravnano, je bilo torej šele s 30. Tako liberalci delavcem „pomagajo!“ Upamo, da bo „Enakopravnost“ to ponatisnila. Ta listič sploh v nekaterih člankih silno široko razpravlja, kako pri srečanju mu je delavstvo. Revež drugod pa isto pobija. Sedaj se je otrok izdal. Peče ga le ena stvar: Da nimajo liberalci vsega v rokah, ker jih je premalo, da bi bili povsod! Ker si ne drzne prijeti uradnikov, bje pa po plečih pisarja Brusa, češ, kačo je vsemogočen; kar ta mož hoče, se neki

vselej zgodi. On sprejema delavce, povzdiguje v višje razrede, določa za lažje posle itd. In kako so prišli do tega prepričanja? Ker je več pisarjev zapisanih v katoliško delavsko družbo! No, veste kaj, liberalčki? Nam še nikdar ni prišlo na um, da bi vpraševali, zakaj so pa v pisarni stavbinskega urada sami liberalci, zakaj so mladi vajenci v žgalniški pisarni sami Sokoli, zakaj med pisarji v ekspeditu sedi „brat“? Kakšen Brus pa tam vse vodi? To so prijatelji delavstva, kateri najprej vprašajo: kakšne „barbe“ si? — Sicer pa tudi vemo, zakaj napadate posamezne osebe. Nepristranost, delavstvo — to je le krinka. Edina želja vaša je, da bi delavni moške se z bali vašega ustrahovanja, roke križem položili ter pustili vam „delati“. Nadejate se, da se vam celo posreči s psovanjem kako moč nam prevzeti. Uverjeni pa bodite, da se hudo motite. Delavstvo ni kaka „inteligenca“, ki ima svoje prepričanje na prodaj za par kron. Bolj ko krščansko delavstvo napadate, tem tesneje se združuje in tem gorečnejše je. Značajev inteligenca pogreša — delavstvo jih ima.

Razveljavljanje kazenske razzodbe. Za časa znane goške kazenske obravnave je vzbudil silno ogorčenje prizor, ko je bila priča Rozalija Dolenc zaradi krivega pričevanja odpeljana v zapor, in to tem bolj, ker so priče sploh si nasprotovali v izpovedbah, in ker je bilo videti, da so posamezne priče iz liberalnega tabora imele veliko poguma, ne da bi jih zadela enaka posledica. Rozalijo Dolenc so postavili pred sodišče zaradi krivega pričevanja, ker je s svojo lastno izpovedbo tekom zaslišanj trikrat prevrgla, kar bi moralo že navadnemu človeku zbuditi zanimanje o duševni zmožnosti take osebe. Obsojena je bila na dva meseca težke ječe zaradi krivega pričevanja ker se je prezrlo pod dokaz postavljeno trditev zagovorništvu, da obtoženka nima onih duševnih zmožnostij, koje utemeljujejo odgovornost človeka za svojo izpoved. No, kasacijsko sodišče je, kakor smo izvedeli iz zanesljivega vira, razzodbo prvih sodnikov razveljavilo in določilo, da se mora pred sodbo še duševno stanje obtoženke preiskovati in še-le na podlagi teh poizvedb, ako treba, sodbo izreči. V senatu, ki je izrekel sedaj razveljavljeno obsodbo, je sedel tudi prononsiran politik drž. poslanec dr. Ferjančič. Ali bi ne kazalo, sodnikov, ki v javnosti delajo strogo strankarsko politiko, že uradoma izključevati od političnih pravnih? Naj bi se o tem malo premišljevalo na merodajnem mestu!

Odvetniški zastopnik socijalne demokratije in idrijski delavec. Te dni se je vršila v Ljubljani obravnava proti nekemu idrijskemu rudarju. Na obravnavo se še povrnemo, ker je res karakteristična za naše razmere, za danes le pribijemo, da je dosedanji zastopnik socijalne demokratije dr. Tekavčič to pot v družbi župana Lapajnetu nastopal proti delavcu. Ta dr. Tekavčič je moža rudarja, ki je doslužil vojake, kar dr. Tekavčič ni, nazival pred sodiščem „pobalina“ in „štenkarja!“ Tako je dr. Tekavčič napadal pred sodiščem delavca! In tega moža si je odbrala tudi kranjska odvetniška zbornica, da kot zbornični pravnik pazi, da se kje ugled odvetniškega stanu ne prekrši. Seveda se bo o tem postopanju še govorilo, pred vsem pa polagamo na srce socijalni demokratiji, da si svojega pravnega zastopnika bližje ogleda.

Utraviziacija graške univerze zahtevajo slovenski visokošolci. Nemcem seve tudi to ni prav in čuje se, da nemški burši pripravljajo napad na slovenske dijake.

Atentat na slovensko zastavo. Iz Cerkljan se nam piše: Po končanih občinskih volitvah, je bilo zanimivo življenje prav po domače poraženih liberalcev. Storila se je v petek to je 22. pr. m. noč. Razprostira se tema, ki objema vse kote. V temi stopi neka moška postava pred cerkvenikova vrata v Gradu. Mož z močnim udarcem potrkna na vežine duri; vrata se odpro. Prihajajoči človek stopi v vežo, zapre duri za seboj. Po kratkem pogovoru privleče možek dobro rejeni mošnjček iz žepa. Med prsti začne mencati neki denar, ki ima podobo petih kron. Čuj žena, kako lahko si prislužiš lep denar; samo ključ od cerkvenih vrat mi daj. Saj veš, kako me peče tista prokleta cunja v zvoniku.

Samo od polnoči do ene ure, potem ga gotovo prinesem nazaj. Žena se spomni, da visi lepa, krasna slovenska zastava v zvoniku, zato odločno reče žena: „Ne“, češ: „Vprašaj moža, če ti ga on hoče dati.“ Čez nekoliko trenutkov sliši se močan tresk z vežnimi vrati. Zapustil je mož cerkvenikovo hišo. Za hišnim voglom pričakoval ga je njegov najbolj priljubljeni tovariš. Komaj prideta domov, zgrabita vsak jedno puško in ideta v hlev. Težko sta pričakovala trenutka, da bi izvršila svoj nameravani atentat na slovensko zastavo. Taki so naši liberalci! A spodletelo jim je! Nastopni dan sliši se zopet novica, da je isto noč nekdo pri zaprtem oknu ustrelil na k počitku idočega orožnika. A vendar se je tudi ta osveta ponesrečila.

Iz Kranja se nam piše: Čuje se, da je ministerstvo dovolilo prevzeti kurjavo gimnazije, ako mesto dozida za paralelke del gimnazijskega poslopja. S tem se je izpolnila želja občinskega sveta, ki je sklenil že pred dvema letoma, da bode dozidal gimnazijo, ako vlada prevzame kurjavo. Ta občinski sklep je gotovo podpiral na Dunaju z vsem svojim velikim vplivom dr. Ferjančič, češ, nekaj moram storiti za svoje volilce. Nakateri trdijo, da bode potem mesto na dobičku po 400 K na leto, kajti dozidava bo stala 12.000 K, kar znaša 600 K obrestij, kurjava pa stane okroglih 1000 K na leto. Pripoveduje se, da se nekateri mestni očetje jeze nad dr. Ferjančičem, ker jim je pomagal izposlovati vsprejem njihovega predloga. Ali morebiti niso pametno sklenili? Čemu se tolečejo po zobeh?

Poštarjem po deželi. Izvedeli smo, da malone vsi poštarji po deželi, ako ne morejo najti adresata, tudi na pisma s slovenskim naslovu radi pišejo nemško opazko „unbekannt!“ Tako ne bi smeli delati vsaj tisti poštarji, ki se čutijo narodnjake! Ne bi smeli, ker ga ni tudi nobenega službenega predpisa, ki bi jih silil v to. Zato jih moramo grajati najodločneje. Gospodje slovenski poštarji naj bi vsaj do neke mere posnemali svoje laške in nemške tovariše, ki tudi kakor poštarji ne pozablajo, da so Italijani ali Nemci, marveč skrbje, da vse poštno poslovanje prek in prek ohranja kolikor le možno naroden značaj. Zakaj pač smo ravno mi in povsod tako popustljivi v narodnem pogledu, med tem ko ni sicer nikdo drug in nikjer?

Slika nemške kulture. V Donawitzu pri Ljubnem na Gor. Štajerskem, kjer dela v rudniku mnogo Slovencev, razlikujejo „manjvrednost“, kakor n. pr. v Celju. Trije ondotni policaji so nedavno aretirali Slovenca Ivana Tratnika in Antona Bohinca ter ju v ječi pretepavali z bikovko, jima mašili usta ter ju suvali in vlačili za lase, končno pa ju še spravili pred sodišče, češ, da sta se uprla „varuhom“ javnega miru. — Sodniki pa so vendar spoznali prave krivce, rešili obtožena ter obsodili vse tri policaje v zapor od 5 — 10 dni. Sedaj vidimo, da ne cvete surovo trpinčenje samo v ogrskih zaporih, temuč tudi v policijskih luknjah kulturnih Nemcev.

V Vipavi je umrl upokojeni c. kr. kancelist, g. Julij Julijani v 70. letu svoje dobe.

Žid dr. Venezian, vodja tržaške magistratove stranke, je stopil s političnega pozorišča. Uzrok temu so razna razkritja o njem v tržaškem socijalno-demokratskem listu „Avanti.“ Italijansko-napredna stranka v Trstu z Venezianom seveda mnogo izgubi.

Slovenska šolska Matica. Knjige „Slovenske šolske Matice“ za leto 1901 se že tiskajo. Društveniki dobe za leto troje knjig in sicer: 1. Letopis, 2. Slovenski pouk, 3. Realna knjiga (Zgodovina I. snopič). Zaradi različnih težav, ki so v začetku s takim podjetjem združene, menda ne bo mogoče, kakor je bilo naznanjeno, razposiljati knjig pred Božičem. Častiti društveniki se prosijo malo potrpljenja.

Prva vinska poskušnja, kojoj je priredilo Gospodarsko društvo v Pazinu, se je obnesla prav dobro. Dne 27. t. m. došla je ogromna množica vinogradnikov na otvorjenje. Na gospodarskem sestanku je bilo sprejetih soglasno več predlogov v prid kmetijstvu: vinska klauzula, naj se odpravi, ustanovljenje gospod. šole s slov. učnim jezikom v Istri, znižanje tarifa želez. za

umetni gnoj, vino itd. Na poskušnjo donesli so vinogradniki čez 1500 raznih vin. In to ostane izloženo še do konca tega leta. Lepo prilžnost imajo toraj trgovci, da si že v Pazinu izberejo vino, kakeršno ugaja njihovemu kraju. Brezvestni mešetarji večkrat cele dneve vodijo kupce po kmetih, ali jih zapeljejo radi svojega dobička v kleti, kjer ni pristno vino! Sedaj si vse to kupci lahko prihranijo. In ravno to se je nameravalo doseči z prvo vinsko poskušnjo v Pazinu. Slovenci, ki prihajate v Pazin po kupčiji, porabite to prilžnost. Vina so izložena v dyorani občinskega urada. Na zahtevo pošilja Gospodarsko društvo tudi vzorce brezplačno.

Loterija za namene Salezijancev. Konec leta, 30. t. m., se mora vršiti žrebanje efektne loterije za „odgojevališče in zavetišče zanemargene mladine.“ Ker je še mnogo srečk nerazprodanih, bode loterijski odbor še poskušal jih zadnje dni pred žrebanjem po mestu razpečati. Ob enem prosi odbor dobrotnike, naj dobrotno naklonijo kake dobitke za to loterijo. Odborovemu pooblaščenču, ki bode raznašal srečke, blagovolite izročiti tudi primernih dobitkov. Vsem dobrotnikom toplo priporočamo to zadevo. Odbor.

Novo društvo. V Radečah pri Zidanem mostu snujejo novo pevsko in tamburaško društvo „Kum“.

Umrl je župnik in pisatelj slovenski č. g. Fran Marešič na Lipoglavem.

Isterski deželni zbor se skliče začetkom januarja v Koper. Zborovanje se bo vršilo v veliki dvorani palače grofa Tacco.

V Škofji Loki se je osnovalo vodovodno društvo, ki ima namen po mestu vodo v tek spraviti.

Zabavni večer v Škofji Loki z jako zanimivim vsporedom priredi jutri 15. t. m. katoliško društvo rokodelskih pomočnikov v svojih prostorih.

Za odpravo porotniške klopi je na predlog g. dr. Brumna sprejel primeren predlog občni zbor „Slovenskega društva“ v Mariboru.

Ustrelil se je v Ljubljani aspirant južne železnice Ivan Gabrovšek.

Nedeljski počitek. Čuje se, da namerava c. kr. dež. vlada po novem letu v zadevi nedeljskega in nadomestnega počitka izdati novo odredbo in sicer za pekovske delavce in trgovske uslužbenice.

Stolnica ljubljanska sv. Nikolaja, ki je v nedeljo obhajala svoj patrocinij in bila zidana od leta 1701 do 1706, se bo za slovesno praznovanje dvestoletnice znotraj vsa temeljito prenovila.

Kot superior jezuitov v Ljubljani pride Slovenec č. p. Tomo Lempl iz Travnika, na njegovo mesto pa gre č. p. Fr. Sajovic.

Pojasnilo. V poročilu o izidu volitev v Cerkljah naj se bere „berniški misijonar“ in ne besniški. Dopisnik je vzel stavek iz Gorenjca, da je ž njim zamahnil po znanemu liberalcu v Berniku.

Vabilo na „božičnico“, katero priredi Ljudska knjižnica v Šmihelu na Sv. Štefana dan t. j. 26. decembra v salonu Windišerjeve gostilne v Kandiji. To za danes v prednaznanilo, natančnejši vspored sledi v prihodnjem listu.

Razne stvari.

O inferijonosti katoliških duhovnikov radi pišejo liberalci, a sami niti svojega „Zvona“ ne morejo izdajati brez bivšega duhovnika Aškerca. Ali o inferijonosti katoliških duhovnikov pričajo nagrade, katere je ravnokar francoska „Académie française“ podelila peterim katoliškim duhovnikom za njihova znanstvena dela?

700 konj v morskih valovih. Nedavno je vkrcal v Melburnu v Avstraliji angleški parnik „City of Lincoln“ 700 konj za južno Afriko. Sredi morja pa nastane strašna nevihta, vsled katere se je zlomil vijak pri parniku. Silni valovi so premetavali ladjo kakor orehovo lupino. Med konji je zavladata silna razdivjanost, konji so se med seboj mesarili, teptali s kopiti ter jih je

ostalo mrtvih nad polovico, drugi pa so tako ranjeni, da težko kateri ostane. Kri je iz prostora, kjer so se konji nahajali, kar v potokih lila. Ladija se je morala vrniti.

200.000 K zlata na dnu morja. Pri Benningtonu v Vermontu v Angliji so te dni dvignili iz morja zaklad, ki znaša v vrednosti okoli 200.000 K v zlatu. Leta 1777 — že pred več ko sto leti — je poslala Anglija iz Zuebeka v Severno Ameriko večji znesek denarja za plačevanje svojih vojakov, borečih se v kolonijah zoper tamošnje naseljence. Ladija pa se je mej potom potopila.

Delavske plače v avstrijskih tobačnih tovarnah znašale so 1899. l. 16,974.029 K, l. 1900 pa 17,942.381 K, zvišale so se torej za 968.351 K vsled zboljšanja delavskih plač.

Najnovejše vrste dežnik. Neka ženska je patentovala dežnik, ki je tako narejen, da lastnika opomni na dežnik. Dežnik priporoča se osobito profesorjem, ki so menda najbolj raztreseni ljudje na svetu in pozabijo — največ dežnikov.

Listnica uredništva. Gradišče: Vi želite, naj priobčimo podlistek o Malovrhu. Gradiva imamo res senzacijonelnega. Hvala za podatke! Priobčimo ves življenjski, ako bode Malovrh v „Narodu“ še kaj dosti proglašal čiste roke drugih za — umazane. Veseli nas, da ste bili Vi tisti, ki ste opazovali Tavčarjevo pota v Zagrebu. Pride vse na vrsto! — Gospodni dopisnikom: Prepozno došlo. Prosimo, da se nam dopise splošne vsebine pošlje prej in ne predolge. — Idrija: Oprostite! Radi naraslega gradiva je en dopis moral izostati do prihodnjic.

Zadružna tiskarna v Ljubljani

Stari trg št. 19

priporoča

najnovejše vizitnice, koverta s firmo, naslovna pisma ter vsa v to stroko spadajoča dela.

Pozor! Pozor!

V sredo, dne 18. decembra
bo v veliki dvorani „Katoliškega Doma“
ob 1/28. uri zvečer

zanimivo javno predavanje.

Predaval bo

č. gospod **Plečnik.**

Vstop je prost.

Prihitite k predavanju v obilnem številu!

Odbor „Slovenske kršč. soc. zveze.“

Za
Božič
priporoča
pekarija in slaščičarna
Jakob Zalaznik
Stari trg št. 21
najfinejše, sveže in zdravo
pekarsko in nasladno
(44) 3—2 **pecivo,**
razne vrste potice, rozinove, mandel-
nove, medene, in pince.

Največja zaloga kožuhovine

po najnižji ceni priporoča

Alojzij Persché
Pred škofijo 22. (48) 4—3

Pri nakupovanju
suknenega in manu-
fakturnega blaga
se opozarja na tvrdko

KUGO JKL

v Ljubljani
v Špitalskih ulicah št. 4.

Velika zaloga (25) —17

suknenih ostankov.

Corset Paris!

Najnovejše moderne

moderce

(40) —5 priporoča

Alojzij Persché

Pred škofijo 22.

Ane Sinkovic-Sossove dediči v Ljubljani

si usojajo slavnemu občinstvu uljudno naznanjati,
da **obdržijo** (45) 3—3

trgovino na Mestnem trgu

ter priporočajo bogato zalogo tkanin in ple-
tenin, perila, baržuna, pliša, svilenin,
baržunastih in flanelastih bluz, naj-
boljših modercev (chenille), robcev in
rut, čipk, pasov in trakov in sploh vseh
stvari najrazličnejše vrste, ki spadajo v to stroko.

Srajce za gospode

le samo dobri izdelki

po znižani ceni

I. vrste gld. 1.15.
II. „ „ 1.45.
III. „ „ 2.—

(39) 5—5

priporoča

Alojzij Persché

zraven mestne hiše.

F. P. Zajec

urar in trgovec

Ljubljana

Stari trg 28

priporoča svojo veliko zalogo raznovrstnih
švicarskih žepnih in srebrnih ur.
Nikelasta remontoar ura od gld. 1.90.
Srebrna cilindar remontoar ura „ „ 4.—
Trgovina **vseh optičnih predmetov:**
očal, barometrov, termometrov, daljnogledov.
Popravila se izvršujejo natančno in z jamstvom.
Ceniki brezplačno in poštne prosto.

(46) 5—3

Denarni promet do 30. sept. 1901: Stanje vlog dné 30. sept. 1901:
K 17,006.531.88. K 7,263.956.34.

Ljudska posojilnica

registr. zadruga z neomejeno zavezo

V Ljubljani, Kongresni trg 2, I. nadstr.

sprejema hranilne vloge od vsakega, je li njen
zadružnik ali ne, in jih obrestuje po

4 1/2 %

brez kakega odbitka, ker plačuje rentni davek
iz svojega.

(43) 7—5

Uradne ure **vsak delavnik** od 8. do 1. ure.

Rokavice

iz

tkanine, glacé in pralnega usnja
dobre vrste

(41) —5

kakor tudi

kožice za snažiti

v različni velikosti po nizki ceni pri

Alojziju Persché

Pred škofijo 22.